

Creative Commons - en guide til læreren

 Sarah G...

Velkommen til lærerens guide

Denne guide giver dig en sikker og enkel introduktion til, hvordan du kan anvende Creative Commons i din undervisning. Både når du vil anvende andres materialer, men også når du vil have en sikker vejledning i at udgive dine egne og elevers materialer under en Creative Commons licens.

Creative Commons er utroligt velegnet til skolebrug, fordi eleven med det samme kan se på et værk, hvordan det må bruges. Når man først kender systemet, er de små ikoner - manden i cirklen, lig med-tegnet, pilen der peger på sin egen hale og strengen hen over dollar-tegnet - ikke til at misforstå, og dermed også nemme at introducere for eleverne.

Omfanget af materialer udgivet under en Creative Commons licens eksploderer i disse år, og man skønner nu at over 350 millioner værker i dag er udgivet under en af de seks licenser. Dermed dækker mængden af CC-materiale mere end rigeligt jeres elevers behov.

Med Creative Commons licenserne har vi en mulighed for at klæde skolen, læreren og eleven på til at begå sig i det digitale slaraffenland, sådan at spørgsmålet om ophavsret ikke skal komme i vejen for undervisningen, lærerens ideer og elevens medieforbrug.

Vi ønsker jer alle rigtig god fornøjelse.

Med venlig hilsen
Creative Commons.dk

Hvad er Creative Commons?

Alle tekster, billeder, film og lydoptagelser - og næsten alt, hvad du opretter - er ejet af dig. Man siger, at du er ophavsmanden. Denne egenskab gør det muligt for dig at bestemme over dit arbejde. Hvordan det skal udbredes og anvendes.

Loven om ophavsret giver ophavsmanden, dig, denne eksklusive rettighed til værket. Derfor skal alle, der ønsker at bruge dit arbejde, spørge dig om lov til at bruge det først. Mange ophavsmænd ønsker i virkeligheden at sprede deres værker, og de ønsker at tilbyde andre muligheden for, at de kan bruge værket. Det er her, Creative Commons kommer ind i billedet.

Creative Commons er en nonprofit organisation, der giver ophavsretslicenser, som kan bruges på det materiale, du selv har oprettet. Licenserne er gratis og kan bruges over hele verden. Ved hjælp af en Creative Commons licens giver du mulighed for, at

andre kan bruge dit arbejde, og samtidig fortæller Creative Commons licensen, hvordan det kan bruges.

Licensen angiver klart og tydeligt, hvilke rettigheder og begrænsninger, der gælder for anvendelsen af dit værk. På denne måde kan andre se, hvordan dine værker må anvendes, og de behøver derfor ikke at spørge dig om lov først. (Se licenserne på side 7 og 9).

Using Linda's MacBook by **Ernst Vikne**
www.flickr.com/photos/iboy/3123487578

Creative Commons fire betingelser

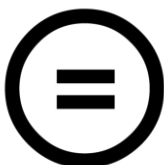
Creative Commons har opstillet fire betingelser. Disse fire betingelser kan kombineres på seks forskellige måder, og ophavsmanden kan dermed benytte disse licenser til at definere hvordan omverdenen må bruge værket. (Du kan se de seks licenser på side 7.)

Hver af de fire betingelser, har sit eget symbol:

Kildeangivelse (BY)

Du skal angive forfatter, værkets navn og den licens, som gælder til arbejdet.
(Denne betingelse er indeholdt i alle licenser fra Creative Commons).

Ingen bearbejdelse (ND)

Arbejdet må ikke bearbejdes. Kun kopiering og distribuering af den nøjagtige værk er tilladt.

Ikke-kommercielt (NC)

Brugen af dette arbejde, må kun finde sted til ikke-kommercielle formål. Værket kan derfor ikke blive solgt eller brugt til kommercielle formål.

Del på samme vilkår (SA)

Ethvert arbejde, der er lavet ud fra et licenseret værk, skal distribueres under de samme betingelser som det oprindelige værk.

I parenteserne herover står BY, ND, NC og SA. Disse forkortelser benyttes ofte som angivelse af licensen. En licens kunne eksempelvis være kombinationen BY-NC-SA, hvilket betyder Kildeangivelse-IkkeKommercielt-Del På Samme Vilkår. Det er en nem og brugbar måde at huske licensangivelsen. Se i øvrigt alle seks licenser på side 7.

The park ~ panorama [HDR], af "uncommon" CC: BY-SA

Information om billederne findes desuden på side 11.

Sådan kan Creative Commons bruges i skolen

Tobias, en elev i 8. klasse, er interesseret i fugle. Han optager mange forskellige fuglearters lyde og lægger dem ud som mp3-filer på sin blog. Han vælger en Creative Commons licensen BY-NC-SA som giver andre mulighed for at benytte hans lydfiler, så længe de kildeangiver, ikke bruger det kommercielt, og deler videre på samme vilkår i deres værker.

Fuglesang optaget af Tobias

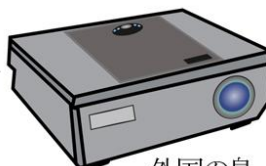

Danske fugle af Rebecca

Rebecca, en elev i 5. klasse, laver et særligt projekt om danske fugle. Hun skriver tekster og tager billeder og offentliggør sit skolearbejde på sin blog på internettet. Hun mangler nogle fuglelyde til hendes projekt. Hun finder Tobias' lydfiler, og da hun ikke har kommercielle hensigter med sit arbejde, kan hun sagtens benytte dem. Så hun tilføjer et par af dem i opgaven, og vælger derefter den samme Creative Commons licens som Tobias. Kravet var jo at andre skulle dele videre på samme vilkår.

Hanako, en elev på en skole i Tokyo kender også til Creative Commons. Hun arbejder med udenlandske fugle. Hun finder Rebaccas arbejde og tager nogle af hendes billeder med over i sin egen opgave. Hanako vælger på samme måde at offentliggøre sit arbejde under Creative Commons licensen BY-NC-SA.

外国の鳥
Hanako

På denne måde har de alle tre haft gavn af Creative Commons licenseret materiale, og ingen af dem har været i fare for at overtræde loven om ophavsret, selv om de bruger andres værker.

De seks licenser – det må du gøre

Creative Commons licenser giver dig, som ophavsmand, mulighed for at beholde din ophavsret. Hvis nogen krænker licensvilkårene træder loven om ophavsret i kraft som normalt.

Samtlige seks Creative Commons licenser tillader; kopiering af værket, distribution af værket, visning eller fremførelse af værket offentligt, digital visning af arbejdet (fx på interaktiv tavle), konvertering af værket til et andet format. Udover disse punkter giver de seks forskellige licenser en række begrænsninger og muligheder.

Kildeangivelse

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Brug er tilladt til kommercielle formål
- Bearbejdning af værket er tilladt

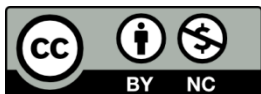
Kildeangivelse – Del på samme måde

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Brug er tilladt til kommercielle formål
- Bearbejdning af værket er tilladt, forudsat at det nye arbejde får samme licens som originalen

Kildeangivelse - Ingen Bearbejdning

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Brug er tilladt til kommercielle formål
- Ingen afledte værker tillades

Kildeangivelse - Ikke-kommerciel

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Anvendelse kun tilladt til ikke-kommercielle formål
- Bearbejdning af værket er tilladt

Kildeangivelse - Ikke-kommerciel - Del på samme måde

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Anvendelse kun tilladt til ikke-kommercielle formål
- Bearbejdning af værket er tilladt, forudsat at det nye værk får samme licens som originalen

Kildeangivelse - Ikke-kommerciel - Ingen Bearbejdning

- Ophavsmanden, værkets navn og licensen skal angives
- Anvendelse kun tilladt til ikke-kommercielle formål
- Ingen afledte værker tillades

Sådan bruger du andres værker

Når du vil anvende andres værker, fx indsætte en andens billede i dit eget dokument, er der en række små regler, du skal huske. Du skal selvfølgelig først og fremmest overholde de betingelser, som ophavsmanden har valgt. Disse betingelser, som du så på side 4, er formuleret ud fra en af de seks licenser på forrige side. Når du har vurderet om betingelserne kan opfyldes i forhold til dine ønsker, er du klar til at anvende værket.

Uanset hvilken Creative Commons licens værket er udgivet under, skal du altid angive din kilde ved værket. Denne kildeangivelse skal kreditere ophavsmanden med dennes navn eller brugernavn, samt evt. også værkets titel, hvis du mener det ellers vil være svært for andre at finde frem til det. Derudover skal du også angive hvilken licens ophavsmanden har anvendt til sit værk, og endelig kan det være en god ide at vise den internet-adresse, hvor du har hentet værket fra.

Dermed kan andre, der ser din brug af værket, selv gå tilbage til værkets udgangspunkt.

Sådan licenserer du dine egne materialer

Materiale, digitalt eller analogt, som du opretter og ejer den fulde ophavsret til, kan du frit licensere under en Creative Commons licens. Det er alene din beslutning, og koster selvfølgelig ikke noget. Det eneste det i praksis kræver, er at du tilføjer Creative Commons licens symbolet på eller ved dit værk inden du publicerer det. Så træder beskyttelsen af dit værk automatisk i kraft.

Du kan fx licensere dine tekster, billeder, lydfiler, videoklip, et blogindlæg, et helt websted eller noget andet du har oprettet. Hvis du har interviewet eller fotograferet folk, er det en god idé at bede dem om deres tilladelse, inden du lægger en Creative Commons Licens til din optagelse eller billede. Dette er især vigtigt, hvis du vælger en licens, der giver tilladelse til kommercielt brug. Hvis I er flere personer, der skaber noget sammen, bør I alle være enige om, hvorvidt I skal licensere jeres arbejde, og i bekræftende fald, hvilken licens det skal være.

Det kan kun anbefales, at du som ophavsmanden klart viser den valgte licens i forbindelse med dit værk. På næste side kan diagrammet måske hjælpe dig til at vælge den der passer dig bedst.

Sæt herefter licensen i forbindelse med det arbejde, licensen skal gælde for. Du kan selvfølgelig kun licensere det materiale, du har fuld ophavsret til.

Der findes desuden mange tjenester, hvor du direkte kan vælge licens for dit indhold. Det kan du fx på Flickr, PicasaWeb, Skoletube.dk og mange andre steder. På den måde sørger webtjenesten for at dit indhold vises sammen med den licens du har valgt – ganske enkelt.

Sådan her kan det fx se ud på en skoles hjemmeside, hvor et fotoalbum med skolens egne billeder er licenseret under en Creative Commons licens:

*Et øjeblik af **Danmarksgades Skole***

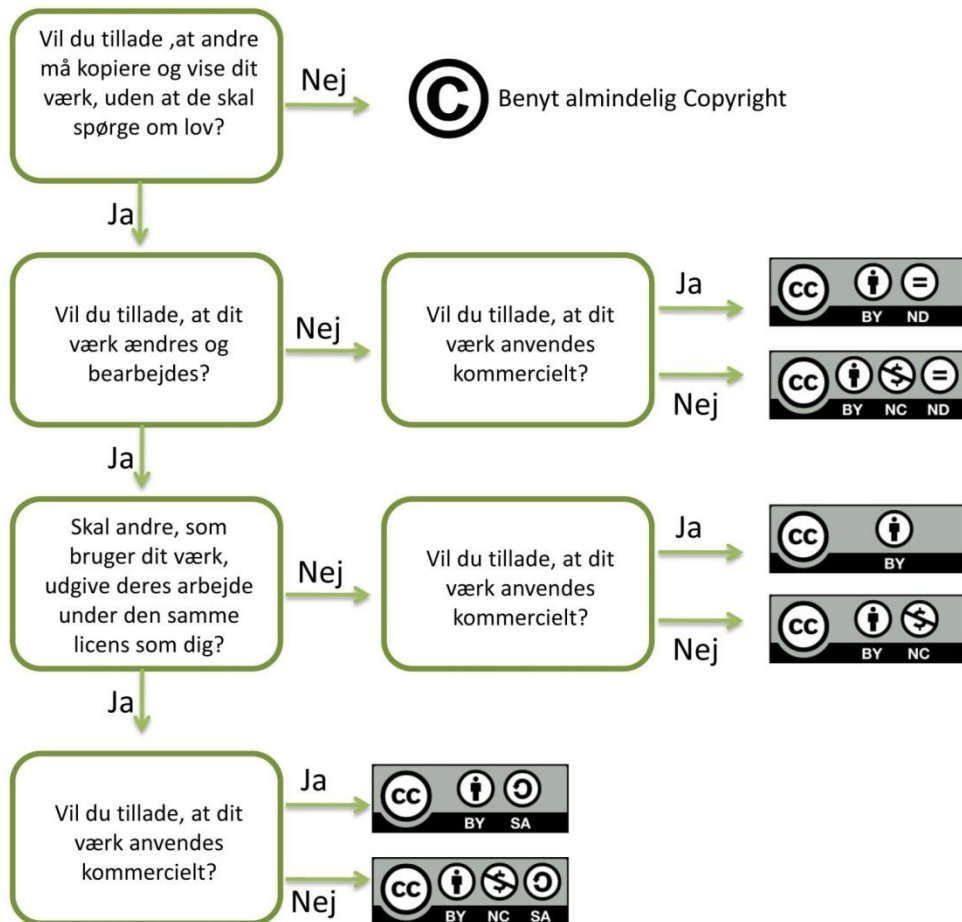

Danmarksgades Skoles billedarkiver er licenseret under en Creative Commons BY-NC-SA 2,5 Danmark Licens. Hvis du anvender billeder herfra, skal du angive: Danmarksgades Skole, Holstebro, og linke til: www.laerit.skoleintra.dk/ (*Danmarksgades Skole i Holstebro er fiktiv*).

Vælg den rette licens

Med tre små spørgsmål kan du finde frem til den rette licens.

Må andre bruge mit værk? Må de tjene penge på det? Hvis de bruger det, skal de så dele deres værk under de samme vilkår som jeg? Brug diagrammet herunder for at finde den licens, der passer dig.

Her finder du Creative Commons indhold

Er du på jagt efter et bestemt billede? En sang du kan bruge til dit projekt? En artikel eller måske en hel bog? Mangler dine elever lyden af en knirkende dør til oplæsningen af deres gyser på klassen? Så er det rart at kende de rigtige steder.

Der er rigtig mange steder på nettet, hvor du kan finde materialer eller hele samlinger af værker, udgivet under en Creative Commons licens. Herunder er en lille oversigt, som du også finder på CreativeCommons.dk. Oversigten her rummer kun en lille del af de mere end 350 millioner værker, der er udgivet under en Creative Commons licens.

Billeder	Flickr.com Commons.Wikimedia.org
Musik	Jamendo.com Musopen.com Incompetech.com
Lydeffekter og optagelser	Freesound.org CC Mixer.org
Filmklip	Archive.org Skoletube.dk

Ophavsret til denne guide

Denne guide er en oversættelse og en videre bearbejdning af den svenske guide "[Creative Commons – en guide för lärare](#)" udarbejdet af Skolverkets tjeneste Länkskafferiet. Den svenske tekst er gennemlæst af IT-jurist Mathias Klang. Den svenske vejledning, er licenseret under: Creative Commons BY-NC-SA 2,5 Sverige License. Kilde: Länkskafferiet (Skolverket) på länkskafferiet.skolverket.se/

Det betyder, at du til ikke-kommercielle formål må:

- Kopiere hele eller en del af indholdet
- Formidle hele eller en del af indholdet
- Vis hele eller en del af de offentlige og digitalt indhold
- Konvertere indholdet til et andet format
- Ændre indholdet.

Som en naturlig konsekvens af dette svenske ophav, er denne danske guide udgivet under samme licens: Creative Commons BY-NC-SA 2,5 Danmark Licens.

Oversættelse, bearbejdning og grafisk tilrettelæggelse af Peter Leth, Lær IT.dk på foranledning af Creative Commons Danmark. Kildeangivelse fra denne danske guide er Kilde: Lær IT.dk, samt en henvisning til den danske Creative Commons licens som denne guide er udgivet under.

Kildeangivelse for billeder anvendt i denne guide

Forsidebilledet

Collage af Peter Leth, Creative Commons BY 2.5

i collagen indgår Envy af Sarah G...

<http://www.flickr.com/photos/dm-set/3625209118/>

Creative Commons BY 2.0

Øverst side 4

The park ~ panorama [HDR], af "u n c o m m o n"

www.flickr.com/photos/uncommon/2102111056/

Creative Commons BY-SA 2.5

Ikoner på side 4

Alle ikoner er hentet på OpenClipArt.org

www.openclipart.org

Public Domain

Diagram side 10

Skærmbillede af mind map om Creative Commons:

<http://www.mindmeister.com/47036294/find-materialer-til-din-undervisning>

Creative Commons BY 2.5

Side 6

Girl with xo classroom af One Laptop per Child

www.flickr.com/photos/olpc/4667011265

Creative Commons BY 2.0

Nederst side 3

Using Linda's MacBook af Ernst Vikne

www.flickr.com/photos/iboy/3123487578

Creative Commons BY-SA 2.0

Billede side 8

Et øjeblik af Peter Leth

Ikke udgivet

Creative Commons BY-NC-SA 2.5

Bagsidebilledet

Collage af Peter Leth, Creative Commons BY 2.5

i collagen indgår Envy af Sarah G...

<http://www.flickr.com/photos/dm-set/3625209118/>

Creative Commons BY 2.0

Denne guide giver dig en sikker og enkel
introduktion til, hvordan du kan anvende
Creative Commons i undervisningen.

Både når du leder efter andres materialer,
men også når du vil have en sikker vejledning
i at udgive egne og elevers materialer under
en Creative Commons licens.

Creative Commons - en guide til læreren

Se mere på CreativeCommons.dk

